# Ingebruiknamebesluit in de Wkb
# Financiële gevolgen gemeenten

***Onderzoek in het kader van artikel 2 Financiële-verhoudingswet***

Cebeon
Centrum beleidsadviserend onderzoek BV

24811

**Rapport**

Cebeon, 10 maart 2025

# Inhoudsopgave


**1 Inleiding ..... 3**

**2 Veranderingen gemeenten door Ingebruiknamebesluit ..... 6**

**3 Structurele financiële gevolgen Ingebruiknamebesluit ..... 8**
3.1 Systematiek voor raming financiële effecten ..... 8
3.2 Raming structureel financieel effect per besluit ..... 8
3.2.1 Nieuwe taken en activiteiten als gevolg van het ingebruiknamebesluit ..... 8
3.2.2 Wegvallende acties: handhaving en bezwaar en beroep daartegen ..... 11
3.3 Geraamde aantallen totaal Nederland ..... 12
3.4 Doorvertaling structureel financieel effect naar totaal Nederland ..... 17

**4 Eenmalige kosten Ingebruiknamebesluit ..... 20**

**5 Totaaloverzicht financiële effecten ..... 23**

**Bijlagen ..... 27**

**A Taakveranderingen vanwege Ingebruiknamebesluit ..... 29**

**B Vragenlijst ..... 31**

**C Responsgemeenten ..... 33**

**D Tabellen ..... 34**
D.1.1 Structurele kosten per geval ..... 34
D.1.2 Aantallen voor structurele effecten ..... 35
D.1.3 Raming structurele effecten totaal Nederland ..... 36
D.1.4 Eenmalige kosten ..... 38

**E Toegepaste uurtarieven 2024 ..... 39**

# 1 Inleiding

***aanleiding***

Eind 2023 vond het debat met de Kamer plaats over de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (hierna: Wkb) en over de motie 34.453. In de motie wordt aandacht gevraagd voor de situatie waarin een bouwactiviteit is afgerond, maar waar sprake is en blijft van strijdigheid met de bouwtechnische voorschriften. In dat geval zal een verklaring van de kwaliteitsborger ontbreken.

De motie vraagt aandacht voor de onzekerheid voor de gebouweigenaar. Volgens artikel 2.21, tweede lid, onder d van het Besluit bouwwerken leefomgeving (hierna: Bbl) moet de kwaliteitsborger bij de gereedmelding van een bouwactiviteit een verklaring indienen, waarbij voor zover van belang, wordt ingegaan op maatregelen om bouwtechnische risico's te voorkomen of te beperken. Aangegeven is dat gebouweigenaren, als deze verklaring van de kwaliteitsborger ontbreekt, een gedoogverklaring (of anders gezegd een ingebruiknamebesluit[1]) moeten krijgen. Bij het ontbreken van de verklaring van de kwaliteitsborger, zullen gebouweigenaren immers zekerheid willen over de rechtmatigheid van ingebruikname.

Tijdens het debat van 24 oktober 2023 heeft de minister toegezegd de Kamer te informeren over op welke wijze hij voornemens is in de regelgeving te expliciteren hoe in zulke gevallen een besluit genomen kan worden waar betrokkenen, en in het bijzonder de gebouweigenaar, zekerheid aan kan ontlenen. Dit heeft de minister gedaan door middel van de 'brief met betrekking tot aanpassing Bbl ingebruiknamebesluit' (18 december 2023).

> Als een gereedmelding onvolledig is door het ontbreken van een verklaring van de kwaliteitsborger, wordt het verbod op ingebruikname van het bouwwerk niet opgeheven. (…) Hiertoe zal het Bbl na inwerkingtreding worden aangepast.
>
> Blijkt bij de afronding van een bouwactiviteit dat er onverhoopt nog sprake is van een strijdigheid met de bouwtechnische regels dan zal een kwaliteitsborger geen verklaring kunnen afgeven. Als gevolg hiervan kan de initiatiefnemer geen gereedmelding doen totdat de strijdigheid is hersteld. Wordt de strijdigheid niet hersteld en besluit de initiatiefnemer het bouwwerk wel gereed te melden, dan zal de kwaliteitsborger richting gemeente aangeven dat er geen verklaring volgt, inclusief een toelichting op de resterende strijdigheid. Het bevoegd gezag zal de initiatiefnemer vervolgens informeren dat de gereedmelding niet volledig is, dat het gebruik van het bouwwerk niet is toegestaan en herstel dus nodig is.
>
> Het is aan de initiatiefnemer om vervolgens alsnog tot herstel over te (laten) gaan. Is dit naar de mening van de initiatiefnemer niet mogelijk of disproportioneel, dan kan hij (gemotiveerd) verzoeken om gebruik toch toe te staan via een ingebruiknamebesluit. Het is vervolgens aan het bevoegd gezag om de afweging te maken dit verzoek al dan niet te honoreren. De wijze waarop deze afweging kan worden gemaakt en het handelingsperspectief zijn door de VNG in de Handreiking Toezicht en Handhaving Wkb beschreven. Concludeert de gemeente op basis van informatie van de kwaliteitsborger en de initiatiefnemer dat herstel niet mogelijk of disproportioneel is, dan kan de gemeente besluiten dat ingebruikname is toegestaan.
>
> Uit de brief van 18 december 2023.

[1] In deze rapportage wordt, overeenkomstig de terminologie bij opdrachtverlening en in de consultatieversie van de voorgenomen wijziging van het Bbl de term 'ingebruiknamebesluit' gehanteerd. Gedurende de looptijd van het onderzoek heeft het ministerie aangegeven de ingebruikname te willen regelen via een maatwerkvoorschrift over artikel 2.21, eerste lid, omdat dat beter past in de systematiek van de Omgevingswet. Het maatwerkvoorschrift is een appellabel besluit van het Bevoegd Gezag en wordt op verzoek genomen.

Hierna zijn de hiertoe benodigde voorgenomen wijzigingen van het Bbl onderworpen aan een internetconsultatie (26 maart – 23 april 2024).[2]

> Deze wijziging van het Bbl strekt ertoe te regelen dat het bevoegd gezag, in het geval dat herstel van gebreken van een gebouw niet evenredig (proportioneel) is in relatie tot de doelen van de regels waaraan niet wordt voldaan, een besluit tot ingebruikname kan nemen als de verklaring van de kwaliteitsborger ontbreekt. Is herstel van de strijdigheid naar de mening van de initiatiefnemer niet mogelijk of onevenredig (disproportioneel), dan kan hij (gemotiveerd) verzoeken om gebruik toch toe te staan via een ingebruiknamebesluit.
>
> Uit de Internetconsultatie Ontwerpbesluit wijziging Bbl i.v.m. regelen ingebruiknamebesluit.

***financiële effecten voor gemeenten***

Ingevolge artikel 2 lid 1 van de Financiële-verhoudingswet geldt de verplichting voor het Rijk, indien beleidsvoornemens leiden tot een wijziging van de uitoefening van taken of activiteiten door provincies of gemeenten, de financiële gevolgen van deze wijziging voor de provincies respectievelijk gemeenten in beeld te brengen. Voor de invoering van de Wkb is een dergelijk artikel 2-onderzoek uitgevoerd in 2021.[3] Daarin was nog geen rekening gehouden met het ingebruiknamebesluit. Daarom heeft het ministerie van BZK nu opdracht gegeven voor het onderzoeken van de financiële gevolgen van het ingebruiknamebesluit voor gemeenten.

***onderzoeksdoel***

Het doel van het onderzoek was op een herleidbare en navolgbare wijze de hoogte van de financiële effecten voor gemeenten te ramen, die voortvloeien uit het ingebruiknamebesluit, zoals beschreven in de brief van 18 december 2023 en de voorgestelde aanpassing van het Bbl.

***onderzoeksaanpak***

In het onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- het opstellen van een ‘was-wordtlijst’: de beschrijving van wijzigingen van gemeentelijke activiteiten als gevolg van het ingebruiknamebesluit. Deze is in concept voorgelegd aan de opdrachtgever en de VNG en daarna vastgesteld (zie bijlage A);
- interviews met ter zake kundige ambtenaren van gemeenten. Hierbij hebben we de Standaard-kostenmodelmethode (SKM) gevolgd, waarbij wordt gevraagd (structurele en eenmalige) werkzaamheden op basis van een was-wordtlijst in te schatten (tijdsbesteding en functieniveau; p). Uit een steekproef van 13 gemeenten hebben 6 gemeenten medewerking verleend. De weigeringen van de andere 7 gemeenten hadden vooral te maken met tijdgebrek en voorts ook met het feit dat men meende er weinig over te kunnen zeggen omdat er nog geen ervaring is met oplevering onder de Wkb. De responsgemeenten zijn opgenomen in bijlage C.
  Voorafgaand aan het interview zijn de was-wordtlijst en de vragenlijst (zie bijlage B) opgestuurd naar de respondenten, zodat zij zich op het interview konden voorbereiden.
- data-analyse en doorvertaling naar raming voor heel Nederland. Hiervoor is ook gebruik gemaakt van de antwoorden in de interviews en externe kengetallen voor zover beschikbaar.

---

2 https://www.internetconsultatie.nl/ingebruiknamebesluit_bbl/b1

3 Cebeon, Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Financiële gevolgen gemeenten. Onderzoek in het kader van artikel 2 Financiële-verhoudingswet. 6 augustus 2021.

***leeswijzer***

In hoofdstuk 2 beschrijven we kort de veranderingen in taken van gemeenten als gevolg van het ingebruiknamebesluit. In hoofdstuk 3 presenteren we de geraamde structurele financiële effecten van het ingebruiknamebesluit, inclusief de wijze waarop de ramingen zijn opgesteld. Het gaat om zowel nieuwe taken (en bijbehorende kosten) als wegvallende activiteiten (en bijbehorende wegvallende kosten). Hoofdstuk 4 bevat de raming van de eenmalige kosten vanwege het ingebruiknamebesluit.
We sluiten in hoofdstuk 5 met een totaaloverzicht van de financiële effecten.

# 2 Veranderingen gemeenten door Ingebruiknamebesluit

***reikwijdte Wkb en daarmee van Ingebruiknamebesluit***

De Wkb is per 1 januari 2024 ingevoerd voor nieuwbouw in gevolgklasse 1. Op latere momenten wordt besloten of en wanneer uitbreiding naar verbouwingen plaatsvindt en of ook andere gevolgklassen – en zo ja, met welke aanpassingen – onder de Wkb worden gebracht.
Het onderzoek naar de financiële effecten van het ingebruiknamebesluit heeft zich daarom uitsluitend gericht op gevolgklasse 1, met – voor zover mogelijk – onderscheid naar nieuwbouw en verbouwing van bestaande bouwwerken.

***toepasselijke situatie voor ingebruiknamebesluit***

Als een bouwwerk gereed is en het dossier niet compleet is, kan het bouwwerk formeel niet in gebruik worden genomen. Gedogen of legaliseren (revisievergunning) kan niet onder de Omgevingswet. Dat betekent dat de gemeente onder de bestaande Wkb en Bbl in principe dient te handhaven. Handhaaft de gemeente niet en neemt de initiatiefnemer het bouwwerk toch in gebruik, dan ontbreekt de formele grondslag voor het bouwwerk.

De initiatiefnemer heeft echter belang bij een formele grondslag voor ingebruikname vanwege de waarde en verzekerbaarheid van het vastgoed.

Om tegemoet te komen aan de belangen van de initiatiefnemer, zodat deze het bouwwerk wel wettig in gebruik kan nemen, wordt een wijziging van het Bbl voorgesteld door het 'ingebruiknamebesluit'[4] mogelijk te maken. De gemeente kan dit besluit nemen op verzoek van de initiatiefnemer, indien:

- uitsluitend de verklaring van de kwaliteitsborger ontbreekt in het dossier (en het dossier dus overigens compleet is), én
- gebreken niet herstelbaar zijn of alleen tegen onevenredige kosten, én
- de afwijkingen (van hoofdstukken 4 en 5 Bbl) minimaal zijn.

Een ingebruiknamebesluit vormt dan de wettelijke basis (als vervanging van de huidige verklaring van de kwaltietsborger en van de vroegere bouwvergunning, revisievergunning of gedoogverklaring) voor de ingebruikname van het bouwwerk.

***nieuwe en vervallende taken***

Voor de raming van structurele financiële effecten is onderscheid gemaakt in nieuwe en wegvallende taken.

Het ingebruiknamebesluit is een nieuw instrument, dat op verzoek van de initiatiefnemer wordt ingezet. Dat betekent voor de gemeente dat er de volgende nieuwe taken zijn:

- ontvangst en registratie van het verzoek;
- beoordeling van het verzoek (inclusief eventuele acties voor verzameling van informatie die nodig is voor de beoordeling);
- het nemen van een besluit (positief of negatief) en bijbehorende communicatie;
- *mogelijke* bezwaar- en beroepsprocedure (titel 4.1 Awb) bij verzet tegen het besluit van de gemeente;

[4] Gedurende de looptijd van het onderzoek heeft het ministerie aangegeven de ingebruikname te willen regelen via een *maatwerkvoorschrift* over artikel 2.21, eerste lid, in plaats van een ingebruiknamebesluit. Materieel gezien is dit geen wijziging van het in consultatie gebrachte ingebruiknamebesluit (maart 2024) en leidt het ook niet tot een andere werkwijze; alleen de opzet is anders. In dit rapport houden we de aanvankelijke term 'ingebruiknamebesluit' aan.

- het registreren van het besluit in de door het Kadaster beheerde BRK-PB[5].

Er zijn ook wegvallende taken:
- Indien de gemeente een *positief* besluit neemt, vervalt het handhavend optreden. De gemeente hoeft hiermee gemoeide inspanningen niet te doen.[6]
- In dat geval vervalt ook het eventueel bezwaar en beroep tegen het handhavingsbesluit dat de gemeente niet meer hoeft te nemen.
- Indien echter de gemeente het verzoek *afwijst* (als het niet voldoet aan alle drie criteria), gaat de gemeente alsnog over tot handhaving. In dat geval zijn er dus geen wegvallende taken.

De gemeentelijke besluiten (op het verzoek tot ingebruiknamebesluit en handhavingsbesluiten) zijn appellabel. Bezwaar en beroep staan open op deze besluiten.

In bijlage A vindt u het uitgebreide schema waarin de taken voor gemeenten stapsgewijs zijn opgenomen. Aan de hand van de hierin benoemde processtappen zijn de kosten van gemeenten voor het ingebruiknamebesluit in kaart gebracht.

#### *bekostiging uit leges*

Het ingebruiknamebesluit wordt op verzoek en in het belang van de initiatiefnemer door de gemeente in behandeling genomen. Het ingebruiknamebesluit valt daarom onder de gemeentelijke taken die uit leges mogen worden bekostigd.
Leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn op begrotingsbasis, waarbij alleen de taken die direct als dienstverlening voor de aanvrager worden uitgevoerd mogen worden meegerekend. Dat betekent dat kosten in verband met handhaving, bezwaar en beroep niet uit leges mogen worden gedekt, maar uit de algemene middelen van de gemeente. Ten behoeve van de raming van de financiële effecten maken we daarom onderscheid tussen gemeentelijke acties ten behoeve van de aanvrager (in principe wel uit leges dekbare kosten) en handhaving, bezwaar en beroep (niet dekbaar uit leges).

---

5 BRK-PB: Basisregistratie Kadaster - Publiekrechtelijke Beperkingenbesluiten, registratie in het kader van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb). Het ingebruiknamebesluit wordt hierin aangetekend.
NB. In de consultatieversie van de wijziging van het Bbl in verband met het ingebruiknamebesluit (maart 2024) was sprake van toezending van het ingebruiknamebesluit aan de toelatingsorganisatie kwaliteitsborging bouw (TIoKB). Inmiddels wordt uitgegaan van registratie in het kader van de Wkpb.

6 Uitzondering vormt de (hypothetische) situatie waarin een andere belanghebbende dan de aanvrager in bezwaar en eventueel beroep gaat tegen het genomen besluit en vervolgens in het gelijk wordt ingesteld. Dan zou de gemeente alsnog moeten handhaven.

# 3 Structurele financiële gevolgen Ingebruiknamebesluit

## 3.1 Systematiek voor raming financiële effecten

Bij steekproefgemeenten is gevraagd naar geraamde ureninzet en de salarisschaal van het betreffende personeel. De ureninzet is omgerekend naar kosten aan de hand van de gemiddelde bruto-uurtarieven voor gemeentepersoneel (gebaseerd op CAO Gemeenten 2024-2025), inclusief overhead en werkgeverslasten. Uitgegaan is van het prijsniveau 2024. In bijlage E is de tabel met toegepaste uurtarieven opgenomen.

Naast personele inzet kan ook sprake zijn van andere kosten, bijvoorbeeld voor de inkoop van ICT-producten. Dit worden de 'out-of-pocket'-kosten genoemd.

De optelsom van de personele kosten en de out-of-pocketkosten voor nieuwe taken vormen samen de kostenkant van het financieel effect.
Daartegenover staan:

- vervallende kosten van wegvallende taken, die niet meer hoeven te worden uitgevoerd als er een ingebruiknamebesluit is genomen;
- de mogelijkheid leges te heffen voor het ingebruiknamebesluit, waardoor een gemeente baten kan genereren. De baten uit leges mogen maximaal kostendekkend zijn en alleen voor die taken die onder leges mogen worden gebracht. In de gepresenteerde cijfers in dit rapport worden eventuele baten uit leges buiten beschouwing gelaten. Wel wordt onderscheid gemaakt tussen taken die al dan niet uit legesopbrengsten zouden kunnen worden bekostigd.

Voor de raming van het financieel effect zijn eerst de extra kosten en wegvallende kosten per ingebruiknamebesluit geraamd. Vervolgens zijn deze kosten per individueel geval doorvertaald naar ramingen voor heel Nederland op basis van verwachte aantallen. De tabellen van deze ramingen zijn opgenomen in bijlage D.

## 3.2 Raming structureel financieel effect per besluit

### 3.2.1 Nieuwe taken en activiteiten als gevolg van het ingebruiknamebesluit

***pril stadium Wkb maakt voorspelbaarheid afwijkingen moeilijk***

Alle respondenten hebben aangegeven het moeilijk te vinden te voorzien in hoeverre er incomplete dossiers zijn bij Wkb-opleveringen, omdat er nog geen ervaring was met onder de Wkb opgeleverde nieuwbouwprojecten. Daarvoor is de invoeringsdatum van de Wkb te kort geleden. Ieder vond het daarom moeilijk voorspelbaar in hoeverre er haperingen aan het eind van het traject optreden, waarop deze haperingen betrekking zouden kunnen hebben, en meer in het bijzonder, in hoeverre dat dan alleen het ontbreken van de verklaring van de kwaliteitsborger zou betreffen. Er zijn daarom ten behoeve van het onderzoek inschattingen gemaakt naar beste inzicht en verwachting van de respondent.
Het prille stadium van de Wkb en het nog geheel ontbreken van inzicht in het nalevingsniveau betekent dat in het onderzoek (ruwe) inschattingen moesten worden gemaakt om tot een ex-ante raming van financiële

effecten te komen. Voor een scherper inzicht verdient het aanbeveling in de praktijk ‘oplevering zonder verklaring van de kwaliteitsborger’ te monitoren.

***uiteenlopende inschattingen vooral door al dan niet ‘onverwacht’ verzoek ingebruiknamebesluit***

Voor de raming van structurele financiële effecten hebben alle responderende gemeenten aangegeven alleen *personele kosten* te hebben. Zij verwachten daarbuiten geen out-of-pocketkosten (op factuur te betalen kosten) te maken; de out-of-pocketkosten zijn door de responsgemeenten dus op nul euro geraamd. In de tabellen is daarom alleen personele inzet opgenomen.

De inschatting van de responsgemeenten met betrekking tot de te ondernemen nieuwe acties en daarmee gemoeide inspanningen blijkt een grote spreiding te kennen. Uit de interviews komt als hoofdoorzaak hiervan naar voren, dat er verschillen zijn in de mate waarin de gemeente al kennis heeft over het betreffende bouwproject. De meeste, met name de wat kleinere, gemeenten gaven aan te verwachten dat er eerder strijdigheid is gemeld en dat het dossier daardoor al actieve aandacht van de gemeente heeft. Enkele, met name een grote gemeente, gaat ervanuit ineens een verzoek tot ingebruiknamebesluit te ontvangen, zonder eerder signaal dat er iets aan de hand is. Dat betekent dat men voor elke handeling in het kader van zo’n verzoek verwacht beduidend meer tijd nodig te hebben dan de gemiddelde verwachting van de andere gemeenten.

In het eerste geval hebben de inspanningen voor het ingebruiknamebesluit voornamelijk betrekking op administratieve handelingen en toetsing op basis van de in het dossier aanwezige informatie. Ook het dossier zelf is relatief gemakkelijk te raadplegen, omdat men er al in een eerder stadium actief mee bezig was geweest.

In het tweede geval wordt het ontbreken van de verklaring gezien als een (eerste) signaal dat er iets niet in orde is. Dit verzoek is dan de aanleiding voor uitgebreider (documenten-)onderzoek en inspectie ter plaatse. Deze acties kosten beduidend meer tijd en de geraamde tijdsinvestering wijkt dan zeer sterk af van ramingen van de overige respondenten (uitschieter).
Ook zijn dan de optionele acties ‘aanvullende informatie opvragen’ en ‘onderzoek ter plaatse’ naar verwachting vaker aan de orde. Deze acties zijn aangeduid als optioneel, omdat het dossier in principe compleet is met uitzondering van de verklaring kwaliteitsborger en het in principe om een marginale afwijking gaat. Als het desondanks nodig is om zich uitgebreider te informeren, kan de gemeente deze niet wettelijke voorgeschreven, optionele acties toch uitvoeren.

Gezien deze uiteenlopende verwachtingen zijn de ramingen gebaseerd op gemiddelde kosten van de noodzakelijke acties (zonder optionele acties) en exclusief uitschieter(s).

We rapporteren hierna de ramingen van de kosten per verzoek tot ingebruiknamebesluit, onderscheiden naar clusters van stappen die wel dekbaar respectievelijk niet dekbaar zijn uit leges:

- registratie en beoordeling van het verzoek, afhandeling na toekenning van het verzoek (registratie);
- bezwaar en beroep.

***gemeentelijke acties, uit leges te dekken***

De gemeentelijke acties voor het behandelen van het verzoek tot een ingebruiknamebesluit tot en met de bekendmaking en registratie daarvan komen in aanmerking voor dekking uit leges, ongeacht of het om alleen noodzakelijke acties of uitgebreidere inspanningen gaat.

De noodzakelijk acties betreffen de volgende processtappen:

1. Registratie verzoek;
2. Beoordeling ontvankelijkheid van het verzoek;

4. Onderzoek op basis van schriftelijke stukken;
6/7. Besluit nemen en bekendmaken;
11/12. Registratie van het besluit (binnen de gemeente en landelijk bij het Kadaster).

De optionele extra acties betreffen de volgende processtappen:
3. Nadere schriftelijke informatie opvragen;
5. Inspectie ter plaatse.

In tabel 1 staan de ramingen van de extra structurele kosten, die in principe uit leges kunnen worden gedekt.

**Tabel 1. Raming tijd en kosten per geval van onder leges te brengen handelingen**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Salarisschaal* | *Euro per geval* |
|---|---|---|---|
| Registratie verzoek t/m besluitvorming (1-7), exclusief. optionele handelingen | 134 | 7-10 | 165 |
| Registratie besluit (11/12) | 50 | 7-8 | 57 |
| **TOTAAL verplichte handelingen** | **184** | | **222** |
| Optioneel: nadere info opvragen (3) | 40 | 9 | 48 |
| Optioneel : inspectie ter plaatse (5) | 120 | 9-10 | 151 |
| **TOTAAL inclusief optionele handelingen** | **344** | | **422** |

Uit tabel 1 valt af te lezen dat bij het doorlopen van alle verplichte handelingen de kosten op 222 euro per geval worden geraamd, als volgt opgedeeld:

- Voor de noodzakelijke stappen 1-7 ramen we gemiddeld 165 euro per geval. Dit is een tijdsbesteding van 134 minuten, door personeel in de salarisschalen 7-10.
- Voor de noodzakelijke stappen 6 en 7 ramen we gemiddeld 57 euro per geval. Dit is een tijdsbesteding van 50 minuten, door personeel in de salarisschalen 7-8.

Voor de optionele stap 3 ramen we gemiddeld 48 euro per geval. Dit is een tijdsbesteding van 40 minuten, door personeel in salarisschaal 9.
Voor de optionele stap 5 ramen we gemiddeld 151 euro per geval. Dit is een tijdsbesteding van 120 minuten, door personeel in salarisschaal 9-10.

Als de verplichte en optionele handelingen worden uitgevoerd, worden de totale kosten van onder leges te brengen handelingen op 422 euro per geval geraamd.

***bezwaar en beroep: niet uit leges te dekken***

Tegen gemeentelijke handhavingsbesluiten blijft de mogelijkheid van bezwaar en beroep bestaan. Hieraan verandert niets door de introductie van het ingebruiknamebesluit.

Nieuw is, dat ook bezwaar en beroep kan worden gemaakt tegen het gemeentelijk besluit om een verzoek tot ingebruiknamebesluit af te wijzen of niet-ontvankelijk te verklaren. Deze kosten zijn extra als gevolg van de invoering van het ingebruiknamebesluit. De gemeentelijke acties voor bezwaar- en beroepsprocedures mogen niet uit leges worden gedekt. Deze komen voor rekening van de algemene middelen van de gemeente.

De opeenvolgende stappen indien een aanvrager in bezwaar gaat, volgen na stap 7 (besluit gemeente) en betreffen:

8. Bezwaar;
9. Beroep;
10. Hoger beroep.

Voor elk van de drie opeenvolgende fasen van het opkomen tegen het gemeentelijk besluit het verzoek tot een ingebruiknamebesluit af te wijzen zijn de kosten geraamd. Door respondenten werden ook hiervoor uitsluitend personele kosten geraamd, geen out-of-pocketkosten. De raming van de extra structurele kosten, die niet uit leges kunnen worden gedekt, staat in tabel 2.

**Tabel 2. Raming tijd en kosten per geval van bezwaar en beroep (niet onder leges te brengen handelingen)**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Salarisschaal* | *Euro per geval* |
|---|---|---|---|
| Bezwaar (8) | 700 | 10 | 922 |
| Beroep (9) | 775 | 10 | 1.021 |
| Hoger Beroep (10) | 775 | 10/11 | 1.103 |
| **TOTAAL Bezwaar en beroep** | **2.250** | | **3.045** |

Uit tabel 2 valt af te leiden dat de kosten van de opeenvolgende fasen van bezwaar en beroep telkens iets hoger worden geraamd, vanwege meer personeelsinzet en vanwege een hogere salarisschaal, maar in de orde van grootte liggen de geraamde kosten bij elkaar in de buurt, tussen 922 euro voor bezwaar tot 1.103 euro voor hoger beroep. Voor een zaak die het gehele traject van bezwaar en beroep doorloopt, betekent dat een geraamde kostenpost van ruim 3.000 euro voor de gemeente.

### 3.2.2 Wegvallende acties: handhaving en bezwaar en beroep daartegen

***handhaving***

Voor die gevallen waarin een de gemeente een verzoek tot ingebruiknamebesluit toekent, hoeft de gemeente niet handhavend op te treden. De handhavingskosten vervallen dus.[7]

Voor handhaving aan het eind van het bouwproces, dus als het bouwwerk gereed is, maar het dossier incompleet én er geen ingebruiknamebesluit is genomen, ramen we gemiddeld 356 euro per geval. Dit is een tijdsbesteding van 250 minuten, door personeel in salarisschaal 10. Dit zijn kosten die onder de bestaande regelgeving (waarbinnen een ingebruiknamebesluit niet mogelijk is) moeten worden gemaakt, uitgaande van 100% naleving van de regels.

Als wél een ingebruiknamebesluit is genomen, komen deze handhavingskosten van gemiddeld **356 euro per geval** (dat wil zeggen: per door de gemeente genomen ingebruiknamebesluit) dus te vervallen.

[7] In het onderzoek naar de financiële gevolgen voor gemeenten van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Cebeon, 6 augustus 2021) zijn de eventuele *extra* kosten voor handhaving als gevolg van de Wkb als PM-post opgenomen. Eventuele extra handhavingskosten konden toen niet worden geraamd vanwege het ontbreken van betrouwbare gegevens. Aanbevolen werd om de meting hiervan na invoering van de Wkb uit te voeren.

***bezwaar en beroep tegen handhaving***

Tegen het besluit van de gemeente om te gaan handhaven kan bezwaar worden gemaakt, gevolgd door beroep en hoger beroep. Als de gemeente minder handhavingsbesluiten hoeft te nemen, neemt dus ook het bezwaar en beroep hiertegen af. Voor de raming van deze vervallende kosten hanteren we dezelfde kengetallen als voor bezwaar en beroep tegen afwijzing of ongegrond verklaren van een verzoek tot ingebruiknamebesluit (zie tabel 2). Dat wil zeggen dat de wegvallende kosten per geval worden geraamd op 922 euro voor bezwaar, 1.021 euro voor beroep en 1.103 euro voor hoger beroep.

**Tabel 3. Overzicht geraamde wegvallende tijd en kosten per geval**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Salarisschaal* | *Euro per geval* |
|---|---|---|---|
| Handhaving | 250 | 10 | 356 |
| Bezwaar tegen handhavingsbesluit | 700 | 10 | 922 |
| Beroep | 775 | 10 | 1.021 |
| Hoger Beroep | 775 | 10/11 | 1.103 |
| **TOTAAL maximaal wegvallende kosten per geval** | | | **3.402** |

Uit tabel 3 valt af te lezen dat de wegvallende kosten per geval, dat wil zeggen per genomen ingebruiknamebesluit waardoor de gemeente niet meer handhavend hoeft op te treden, varieert van circa 360 euro (alleen handhaving; er volgt geen verzet tegen de beslissing) tot circa 3.400 euro (maximaal verzet, tot en met hoger beroep).

## 3.3 Geraamde aantallen totaal Nederland

Voor de doorvertaling van kosten per besluit naar het financieel effect voor alle gemeenten in Nederland zijn ramingen nodig van aantallen, waarmee de kosten per geval kunnen worden vermenigvuldigd. Het gaat om het totaal aantal Wkb-opleveringen in een jaar, en vervolgens om de aandelen daarvan die de opeenvolgende stappen van het proces van het ingebruiknamebesluit zullen doorlopen.

***raming totaal Wkb-opleveringen door BZK***

Volgens de actueelste raming van het ministerie van BZK zullen er gemiddeld **16.500 Wkb-projecten** per jaar[8] starten als de Wkb is ingevoerd voor de gehele gevolgklasse 1. Deze raming heeft betrekking op nieuwbouw en verbouwingen. Dit aantal hebben we ook aangenomen voor het aantal Wkb-opleveringen per jaar.

Omdat de Wkb per 1 januari 2024 alleen is ingevoerd voor nieuwbouw en het nog niet zeker is wanneer de Wkb verder wordt uitgerold naar bestaande bouw (wellicht 1,5 jaar later, maar daarover is nog geen besluit genomen), bestaat er mogelijk ook behoefte aan inzicht in financiële effecten voor alleen nieuwbouw.
Recente cijfers over bouwvergunningen laten zien dat **46% van de vergunningen nieuwbouw** betreft en 54% verbouwingen.[9] Voor een vertaalslag van financiële effecten voor alleen nieuwbouw in gevolgklasse 1 is deze 46% als benadering voor reductie van de aantallen gehanteerd.

[8] Memorandum van Begeleidingsgroep proefprojecten / Hajé van Egmond, aan Regiegroep Wkb, 21 januari 2021.

[9] CBS, Bouwvergunningen; aantal, bouwkosten, index, aard werk, bestemming. Periode: juni 2023 t/m juni 2024, geraadpleegd op 15-8-2024. https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83667NED/table

***relevante aandelen in ingebruiknamebesluit-proces***

Aan responderende gemeenten is bij de opeenvolgende stappen in het proces gevraagd naar de inschatting van het deel (percentage) dat instroomt in een processtap en de delen die daar positief respectievelijk negatief uitstromen.

In figuur 1 is het stroomschema afgebeeld waarvoor aandelen zijn geraamd in het onderzoek. De cijfers in de gele ovalen verwijzen naar de genummerde processtappen.

**Figuur 1: Stroomschema aantallen en processtappen ingebruiknamebesluit**

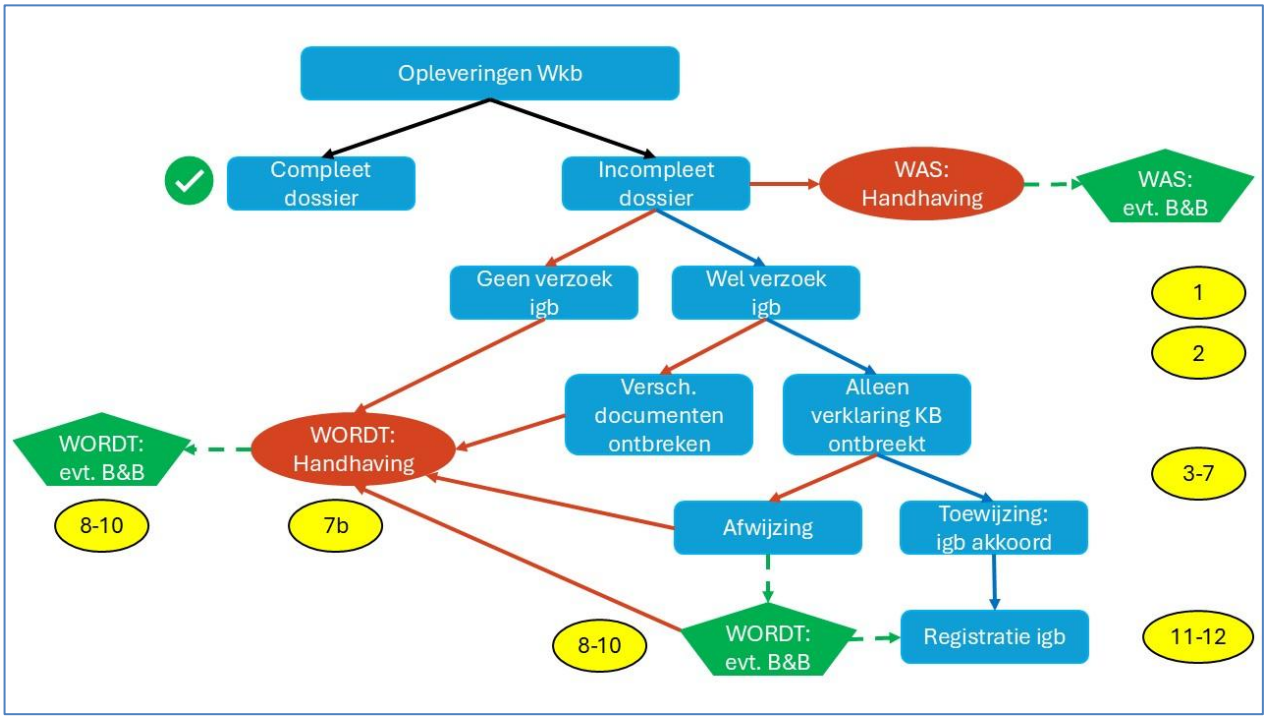


Als een dossier compleet is, is alles in orde en kan het bouwwerk zonder meer in gebruik worden genomen. Daarom staat er een groen vinkje naast.

Voor de workload in het kader van het ingebruiknamebesluit zijn de volgende gegevens over percentages (te vertalen naar aantallen per jaar) relevant:

- aandeel incomplete opleverdossiers. Dit betreft de dossiers waarin in de gemeente in de bestaande situatie handhavend moet optreden (WAS-situatie) en waarin in de nieuwe situatie (WORDT-situatie) de initiatiefnemer een verzoek tot een ingebruiknamebesluit kan indienen;
- daarbinnen: aandeel waarin alleen de verklaring van de kwaliteitsborger ontbreekt. Alleen deze dossiers komen in aanmerking voor een eventueel ingebruiknamebesluit. Als er andere documenten ontbreken, moet de gemeente handhavend optreden;[10]
- mate waarin verzoeken om een ingebruiknamebesluit worden gedaan. Hier beginnen de nieuwe handelingen van de gemeente, op verzoek van de initiatiefnemer (stap 1 tot en met stap 7);
- hierbinnen: toekenningen versus afwijzingen. Deze aantallen geven aan in hoeverre handhaving inderdaad niet nodig is en bijbehorende handhavingskosten voor de gemeente wegvallen (toewijzingen) of wél aan de orde is en bijbehorende handhavingskosten voor de gemeente in stand blijven (afwijzing);

[10] Uit de interviews is gebleken dat (althans de responderende) gemeenten niet apart zullen toetsen op alleen het ontbreken van de verklaring van de kwaliteitsborger als voorwaarde voor in behandeling nemen van het verzoek. Zonder uitzondering is aangegeven dat meteen het hele dossier wordt bekeken. Er zijn daarom geen aparte ramingen voor aantallen niet-ontvankelijke verzoeken, noch voor tijdsbesteding voor alleen deze ontvankelijkheidstoets. Niet-ontvankelijke verzoeken en afgewezen verzoeken zijn daarom samengenomen in de aantallen.

- mate waarin men bezwaar en beroep verwacht. Deze aantallen geven aan hoeveel extra specifiek bezwaar en beroep kan worden verwacht tegen afwijzing van een verzoek tot ingebruiknamebesluit.

***ramingen omvang aandelen in proces van ingebruiknamebesluit***

Zoals hiervoor al aangegeven, vonden respondenten het lastig om deze inschattingen te maken, omdat er nog geen referentiekader is en geen ervaring met opleveringen onder de Wkb. Elke respondent vond het daarom moeilijk om een onderbouwde inschatting te maken van incomplete dossiers en ingebruiknamebesluiten. Een aantal gemeenten had wel ervaring met pilots. In een groot deel van de pilots bleken er onvolkomenheden, waardoor een verklaring van de kwaliteitsborger niet kon worden afgegeven. De respondenten gaven echter aan dat het percentage uit de pilots niet direct als graadmeter te zien voor de toekomst, omdat het om proeven ging in een periode waarin de Wkb nog niet van kracht was. Wel leidde de pilotervaringen tot verwachtingen dát er iets mis zal zijn met een substantieel aandeel van de dossiers, echter zonder indicaties voor de mate waarin dat zal gebeuren. Er zijn daarom alleen ruwe schattingen beschikbaar gekomen.

De geraamde aantallen, op basis van gemiddelden uit de respons in het onderzoek, staan in tabel 4.

**Tabel 4. Raming aantallen projecten per jaar, in % van 'opleveringen Wkb' en absoluut**

| *Doorstroming dossiers* | *Percentage* | *Aantal* | *Percentage* | *Aantal* | *Percentage* | *Aantal* | *Handhaving alsnog (wordt)* | *Handhaving pre-igb (was)* |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Opleveringen Wkb | 100 % | 16.500 | | | | | | |
| Compleet dossier | 65 % | 10.700 | | | | | | |
| Incompleet dossier | 35 % | 5.800 | | | | | | 5.800 |
| Geen verzoek igb | | | 3 % | 500 | | | 500 | |
| Wel verzoek igb | | | 32 % | 5.300 | | | | |
| Niet ontvankelijk / afwijzing | | | | | 16 % | 2.600 | 2.600 | |
| Toewijzing* | | | | | 16 % | 2.700 | | |
| *Handhaving* | | | | | | | *3.100 (19%)* | *5.800 (35%)* |

*) Er worden iets meer toewijzingen (bijna 16,5%) dan afwijzingen (15,6%) geraamd, beide afgerond 16 %. In de geraamde absolute aantallen wordt zichtbaar dat men verwacht iets meer toe te wijzen dan af te wijzen (2.700 versus 2.600).

Uit tabel 4 valt af te leiden, dat gemiddeld is ingeschat dat 35% van de dossiers incompleet zal zijn. De spreiding in verachtingen van respondenten loopt uiteen en hangt – in de steekproef – samen met de gemeentegrootte. Kleine gemeenten in de steekproef verwachten een substantieel lager aandeel incomplete dossiers op het moment van oplevering dan grotere gemeenten: van 5%-10% bij kleine gemeenten tot meer dan 50% bij grote gemeenten.

De breed gedeelde verwachting onder alle steekproefgemeenten is, dat bij een incompleet dossier er in het overgrote deel van de gevallen een verzoek tot een ingebruiknamebesluit wordt gedaan. Het bouwwerk is immers gereed en de initiatiefnemer wil het zo spoedig mogelijk (wettig) in gebruik nemen. Voor slechts een klein deel (gemiddeld 3%-punt van de 35% incomplete dossiers) verwacht men dat een initiatiefnemer dat niet zal doen.

Gemiddeld verwachten respondenten dat 62% van de verzoeken wordt toegewezen; dit loopt uiteen van hoge percentages (100%) bij kleinere gemeenten tot ongeveer de helft bij grote gemeenten in de respons. Dit komt neer op ruim 16% van de Wkb-opleveringen.

In de twee rechterkolommen staan de aantallen waarop dient te worden gehandhaafd in de nieuwe situatie ('wordt') en de oude situatie ('was'). In de nieuwe situatie betreft het de incomplete dossiers waarbij geen verzoek voor een ingebruiknamebesluit is ingediend (geraamd: 500) plus de afgewezen of niet-ontvankelijke verzoeken (geraamd: 2.600), dus 3.100 in totaal. In de oude situatie dient op alle incomplete dossiers (geraamd: 5.800) te worden gehandhaafd. In de onderste regel is te zien dat het aantal handhavingsgevallen in dit stadium van het bouwproces naar schatting afneemt van 5.800 naar 3.100.

In figuur 2 zijn de aantallen uit tabel 3 ingetekend in het stroomschema, zodat inzichtelijk wordt hoe de aantallen dossiers door het proces stromen.

**Figuur 2. Aantallen in proces ingebruiknamebesluit (nieuwbouw en verbouwingen)**

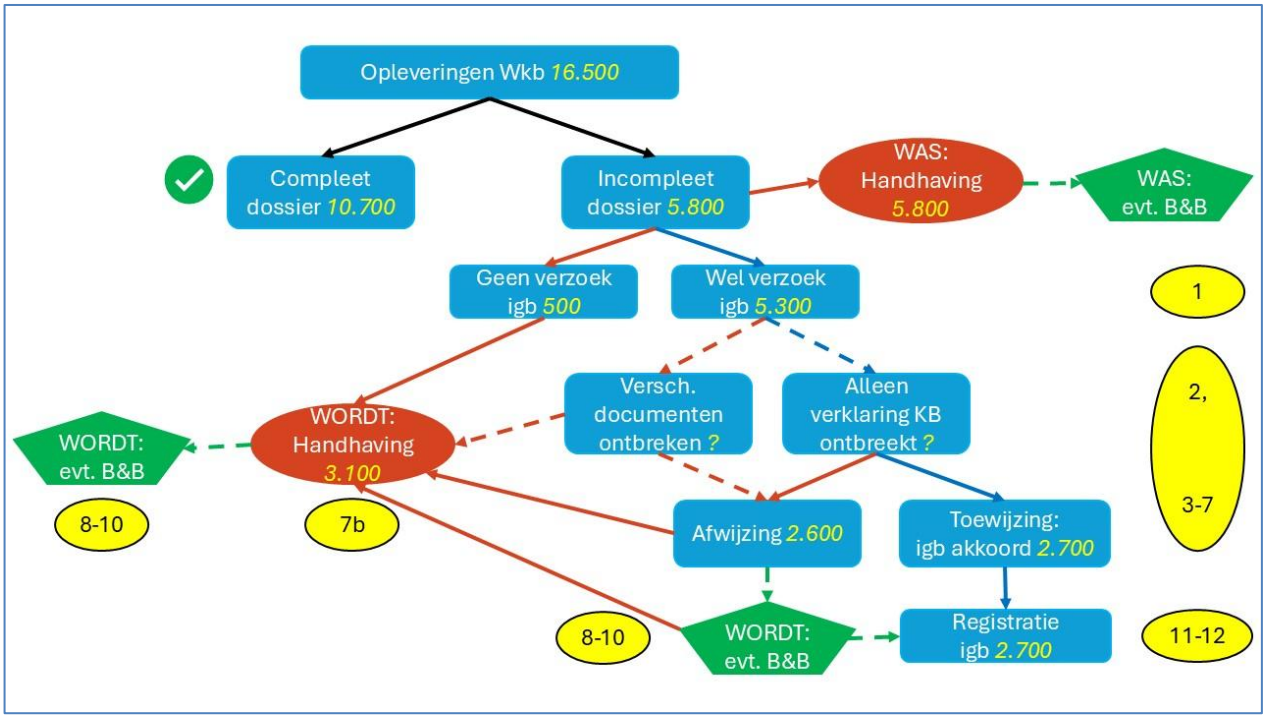


***raming uitvoering optionele processtappen (extra handelingen)***

Bovenop de verplichte handelingen kunnen gemeenten besluiten extra handelingen te verrichten om zichzelf beter te informeren. Dat betreft de stappen 3 (schriftelijke informatie opvragen) en 5 (inspectie ter plaatse).

Gemeenten maken afwegingen op basis van onder andere zwaarwegendheid, veiligheid en prioriteitstelling in het handhavingsbeleid. Er worden minder vaak afwijkingen ten aanzien van veiligheid verwacht dan ten aanzien van gebruik.

Als het project al in beeld is vanwege eerdere meldingen van strijdigheid, dan zijn deze stappen niet aan de orde; de situatie is dan al bekend. Als de voorgeschiedenis van het ontbreken van de verklaring van de kwaliteitsborger onvoldoende is, zijn gemeenten eerder geneigd extra informatie op te vragen of ter plekke te gaan kijken.

De meeste respondenten konden wel – kwalitatief – aangeven welke overwegingen een rol spelen bij het al dan niet overgaan tot deze optionele handelingen, maar geen concrete schatting geven. Voor het onderzoek zijn op basis van deze overwegingen de volgende aannames gemaakt:

- Aanname: 30% betreft veiligheidsafwijkingen, 70% betreft gebruiksafwijkingen.
- Aanname: alleen bij veiligheidsafwijkingen wordt extra informatie opgevraagd en gebeurt inspectie ter plaatse.
- Niet bij elk project met veiligheidsafwijkingen zal dat het geval zijn, hoewel één van de responderende gemeenten aangaf dat in alle gevallen te willen gaan doen. Aanname: 50% van de veiligheidsafwijkingen.

Op basis van bovengenoemde aannames wordt de raming: bij 50% van 30% van de verzoeken worden stap 3 en stap 5 uitgevoerd, dus 15% van de verzoeken, oftewel 5% van de Wkb-opleveringen.
In absolute aantallen gaat het dan naar schatting om **800 Wkb-opleveringen per jaar**.

***ramingen bezwaar- en beroepsprocedures tegen afwijzing/ongegrond verklaren verzoek igb***

De meeste respondenten konden geen concrete schatting geven van de mate waarin bezwaar en beroep tegen afwijzing van het verzoek tot een ingebruiknamebesluit zullen plaatsvinden. Daarom is kwalitatief een indicatie afgeleid, hetgeen tot de volgende aannames heeft geleid:

- Aanname bezwaar: door respondenten is naar voren gebracht meestal bezwaar te verwachten tegen een afwijzing, omdat het gebouw klaar is en men het dus in gebruik wil nemen. We hanteren daarom een aanname van 75% van de niet-ontvankelijke of afgewezen verzoeken. Uitgaande van de raming van niet-ontvankelijk/afwijzing van 16% van alle Wkb-opleveringen, komt het geraamde *bezwaarpercentage neer op 12% van alle Wkb-opleveringen*.
- Aanname beroep: door respondenten is naar voren gebracht dat beroep meer tijd kost en duurder is voor eigenaren, maar dat tegelijkertijd de wens tot zo snel mogelijke (wettelijke) ingebruikname blijft bestaan. Beroep na afgewezen bezwaren wordt wel verwacht. Als aanname hanteren we dat de helft van de bezwaren wordt afgewezen en dat in de helft van die gevallen in beroep wordt gegaan. Dan betekent dat dat voor 25% van de bezwaargevallen beroep wordt ingesteld, oftewel *3% van de Wkb-opleveringen* (25% van 12% bezwaren).
- Aanname Hoger Beroep: door respondenten is naar voren gebracht dat men weinig hoger beroep verwacht, omdat die juridische procedure een lange doorlooptijd kent en het betreffende bouwwerk al gereed is en de eigenaar het zo spoedig mogelijk in gebruik wil nemen. Als aanname hanteren we dat de helft van het beroep wordt afgewezen en dat in 10% van die gevallen in hoger beroep wordt gegaan. Dan betekent dat dat voor 5% van de beroepsgevallen hoger beroep wordt ingesteld, oftewel *0,1% van de Wkb-opleveringen* (5% van 3% beroepsgevallen).

**Tabel 5. Bezwaar en beroep tegen afwijzing ingebruiknamebesluit, aantallen per jaar, op basis van aannames**

| *Procesonderdeel* | % van relevante zaken (aannames) | % van alle Wkb-opleveringen | Aantal |
|---|---|---|---|
| Bezwaar (stap 8) | 75 % van niet-ontvankelijk/afwijzing | 12 % | 1.900 |
| Beroep (stap 9) | 25 % van bezwaar | 3 % | 500 |
| Hoger Beroep (stap 10) | 5 % van beroep | 0,1 % | 25 |

Uit tabel 5 valt af te leiden dat er 1.900 keer per jaar een bezwaar wordt geraamd veel minder beroep (500 keer per jaar) en zeer weinig hoger beroep (25 keer per jaar).

## 3.4 Doorvertaling structureel financieel effect naar totaal Nederland

De gemeentelijke kosten van het ingebruiknamebesluit worden geraamd door de kosten per geval in elke processtap (zie paragraaf 3.2) te vermenigvuldigen met het aantal keer waar in het geval zich, volgens de ramingen zal voordoen (zie paragraaf 3.3).

De kostenraming bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Kosten voor handelingen die onder leges kunnen worden gebracht, onderscheiden naar:
   - verplichte handelingen;
   - optionele handelingen;
2. Kosten voor handelingen die niet onder leges kunnen worden gebracht (bezwaar en beroep);
3. Wegvallende kosten vanwege het ingebruiknamebesluit (handhaving en bezwaar en beroep daartegen).

Hierna presenteren we de ramingen voor elk van de drie onderdelen. De berekeningen zijn – technisch – uitgevoerd op basis van niet afgeronde gemiddelde bedragen en aantallen. In de tabel presenteren we de afgeronde aantallen en bedragen om schijnnauwkeurigheid te vermijden; het gaat tenslotte om inschattingen van een toekomstige situatie. Het resultaat in geraamde euro's wijkt daardoor telkens iets af van het product van het gemiddeld bedrag en het (afgerond) aantal.

***1. Kosten voor handelingen die onder leges kunnen worden gebracht***

**Tabel 6. Raming kosten van onder leges te brengen handelingen, totaal Nederland**

| *Procesonderdeel* | *Euro gemiddeld per geval* | *Aantal NL (afgerond)* | *Euro NL (afgerond)* |
|---|---|---|---|
| Registratie verzoek t/m besluitvorming (1-7) , excl. extra handelingen | 165 | 5.300 | 875.000 |
| Registratie besluit (11/12) | 57 | 2.700 | 155.000 |
| **TOTAAL verplichte handelingen** | **222** | | **1.030.000** |
| Optioneel: nadere info opvragen (3) | 48 | 800 | 40.000 |
| Optioneel : inspectie ter plaatse (5) | 151 | 800 | 120.000 |
| **TOTAAL incl. optionele handelingen** | **422** | | **1.190.000** |

Uit tabel 6 valt af te lezen dat we de kosten van onder leges te brengen handelingen ramen op 1.030.000 euro (alleen verplichte handelingen) à 1.190.000 euro (inclusief optionele handelingen).

***2. Kosten voor handelingen die niet onder leges kunnen worden gebracht (bezwaar en beroep)***

**Tabel 7. Raming kosten van bezwaar en beroep (niet onder leges te brengen(, totaal Nederland**

| *Procesonderdeel* | *Euro gemiddeld per geval* | *Aantal NL (afgerond)* | *Euro NL (afgerond)* |
|---|---|---|---|
| Bezwaar (8) | 922 | 1.900 | 1.800.000 |
| Beroep (9) | 1.021 | 500 | 500.000 |
| Hoger Beroep (10) | 1.103 | 25 | 25.000 |
| **TOTAAL Bezwaar en beroep** | **3.045** | | **2.300.000** |

Uit tabel 7 valt af te lezen dat we de kosten van bezwaar en beroep ramen op 2.300.000 euro.
We merken daarbij op dat de ramingen zijn gebaseerd op aannames met betrekking tot de aantallen. De uiteindelijke aantallen worden sterk beïnvloed door het toewijzingspercentage (uiteenlopend ingeschat, van 50-100%). Naarmate dat dichter bij 100% ligt, zullen kosten van bezwaar en beroep lager zijn.

#### *3. Wegvallende kosten vanwege het ingebruiknamebesluit (handhaving)*

Voor alle gevallen waarin wel een ingebruiknamebesluit is genomen, vervallen de handhavingskosten en de kosten van bezwaar en beroep tegen handhavingsbesluiten. Deze kosten vallen weg ten opzichte van de situatie waarin het ingebruiknamebesluit niet bestaat.

#### *handhaving*

We hebben het aantal ingebruiknamebesluiten geraamd op 2.700 en de gemiddelde handhavingskosten op 356 euro per geval. Voor heel Nederland worden de wegvallende kosten vanwege het niet meer hoeven handhaven dus geraamd op 2.700 maal 356 euro, oftewel **965.000 euro**.

#### *bezwaar en beroep tegen handhaving*

Voor de raming van bezwaar en beroep tegen handhavingsbesluiten van de gemeente hanteren we dezelfde kengetallen als voor bezwaar en beroep tegen afwijzing of ongegrond verklaring van een verzoek tot ingebruiknamebesluit. Dat wil zeggen dat wordt uitgegaan van dezelfde gemiddelde bedragen per geval en dezelfde mate waarin bezwaar en beroep plaatsvindt: bezwaar tegen 75% van de handhavingsbesluiten, beroep tegen 25% van de bezwaargevallen en hoger beroep tegen 5% van de beroepsgevallen.
Voor heel Nederland worden de wegvallende kosten vanwege het wegvallend bezwaar en beroep tegen handhaving geraamd op 1,9 miljoen vanwege wegvallend bezwaar, 700.000 euro vanwege wegvallend beroep en 150.000 euro vanwege wegvallend hoger beroep, in totaal **2.750.000 euro.**

**Tabel 8. Overzicht geraamde wegvallende kosten, totaal Nederland**

| *Procesonderdeel* | *Euro gemiddeld per geval* | *Aantal NL (afgerond)* | *Euro NL (afgerond)* |
|---|---|---|---|
| Handhaving | 356 | 2.700 | 965.000 |
| *Bezwaar tegen handhavingsbesluit* | *922* | *2.000* | *1.900.000* |
| *Beroep* | *1.021* | *700* | *700.000* |
| *Hoger Beroep* | *1.103* | *150* | *150.000* |
| Totaal Bezwaar en beroep | | | 2.750.000 |
| **TOTAAL wegvallende kosten** | **3.402** | | **3.715.000** |

Uit tabel 8 blijkt dat de kosten die wegvallen, omdat de gemeente niet meer handhavend hoeft op te treden als er een ingebruiknamebesluit is genomen, worden geraamd op circa 3,7 miljoen euro.

#### *totaaloverzicht structurele financiële effecten*

Samenvattend geven we in tabel 8 het overzicht van de geraamde, structurele financiële effecten van de invoering van het ingebruiknamebesluit.

**Tabel 9. Samenvattend overzicht geraamde structurele effecten, totaal Nederland (euro)**

| *Kostenpost* | *Geraamd bedrag (euro)* |
|---|---|
| A: Verplichte handelingen | 1.030.000 |
| B: Optionele handelingen | 160.000 |
| C: Bezwaar en Beroep tegen afwijzing igb | 2.300.000 |
| **D: TOTAAL STRUCTURELE KOSTEN IGB (A+B+C)** | **3.490.000** |
| E:-/- Wegvallende kosten handhaving | 965.000 |
| F:-/- Wegvallende kosten bezwaar en beroep tegen handhavingsbesluit | 2.750.000 |
| **G: TOTAAL WEGVALLENDE KOSTEN VANWEGE IGB (E+F)** | **3.715.000** |
| **H: TOTAAL FINANCIEEL EFFECT VANWEGE IGB (D+G)** | **-/-225.000** |

Uit tabel 9 blijkt dat de totale structurele kosten van gemeenten als gevolg van het ingebruiknamebesluit op circa 3,5 miljoen euro worden geraamd (zie D). Daartegenover staan wegvallende kosten, die de gemeente niet meer hoeft te maken omdat ze niet meer handhavend hoeft te op te treden in die gevallen waar een ingebruiknamebesluit wordt genomen waardoor ook het bezwaar en beroep tegen die handhaving vervalt. De wegvallende kosten zijn geraamd op circa 3,7 miljoen euro (zie G). Per saldo ramen we dus dat de wegvallende structurele kosten hoger zijn (ruim 3,7 miljoen euro) dan de extra structurele kosten (3,5 miljoen euro) vanwege het ingebruiknamebesluit, dus een effect van circa minus 0,2 miljoen euro (zie H).

Gemeenten kunnen leges heffen tot maximaal 100% van de kosten die specifiek voor de aanvrager van het ingebruiknamebesluit worden gemaakt, de verplichte en optionele handelingen in de eerste twee regels (A+B) van tabel 9.
In tabel 10 wordt zichtbaar wat het maximale effect is van legesheffing (bij 100% kostendekking) op het financieel effect van het ingebruiknamebesluit.

**Tabel 10. Maximaal effect legesheffing op financieel effect ingebruiknamebesluit, totaal Nederland (euro)**

| *Kostenpost* | *Geraamd bedrag (euro)* |
|---|---|
| I: -/- Maximale opbrengsten van leges (A+B) | **1.190.000** |
| **J: STRUCTUREEL NETTO FINANCIEEL EFFECT IGB (H+I)** | **-/- 1.415.000** |

Als de legesheffing maximaal wordt toegepast en dus een deel van de extra kosten uit leges wordt gedekt, blijft er een netto structureel effect voor alle gemeenten tezamen over van circa minus 1,4 miljoen euro, oftewel een structurele kostenverlaging van circa 1,4 miljoen euro.

# 4 Eenmalige kosten Ingebruiknamebesluit

***eenmalige activiteiten van gemeenten***

Onder de invoeringskosten zijn de kosten begrepen die een gemeente maakt om zich voor te bereiden op het Ingebruiknamebesluit.

Bij de eenmalige kosten is onderscheid gemaakt tussen:

A. kosten voor het op de hoogte stellen van de ambtenaren die zijn betrokken bij de uitvoering van het ingebruiknamebesluit;
B. kosten voor eenmalige activiteiten per gemeente.

***ad A. op de hoogte stellen van ambtenaren***

De kosten onder A betreffen kennisneming van de nieuwe regelgeving en het krijgen van instructies hoe te handelen bij een verzoek tot ingebruiknamebesluit. De geschatte scholingstijd per betreffende ambtenaar varieert van 1 tot 6 uur, gemiddeld circa 170 minuten.

De kosten van een gemeente hebben een relatie met het aantal ambtenaren dat op de hoogte moet zijn en dus met de omvang van de werkvoorraad in de gemeente. Hierbij gaat het om in elk geval toezichthouders, maar ook wel juristen en administratief personeel (wisselend). In het kader van dit onderzoek hebben we dat vertaald in inwonertal: hoe groter de gemeente, des te meer ambtenaren zullen op de hoogte moeten zijn van het ingebruiknamebesluit. De gemiddelde tijdsinvestering per ambtenaar is, via de gemeentegrootte, omgerekend naar een gemiddelde tijdsinvestering in minuten per 1.000 inwoners.
Op basis van de door respondenten aangegeven salarisschalen van bij te scholen ambtenaren zijn minuten omgerekend naar euro's.[11]
Het gemiddeld bedrag per 1.000 inwoners is vervolgens via het inwonertal op 1-1-2024 (17.947.684 inwoners) opgehoogd naar heel Nederland.

In onderstaande tabel is aangegeven hoe hoog we de eenmalige kosten ramen voor het op de hoogte stellen van de betreffende ambtenaren.

**Tabel 11. Raming tijd en kosten op de hoogte stellen van ambtenaren**

| *Activiteit* | *Minuten per betr. ambtenaar* | *Minuten per 1.000 inwoners* | *Salarisschaal* | *Euro per 1.000 inwo* | *Euro totaal NL <18 mln inwo>* |
|---|---|---|---|---|---|
| A. Op de hoogte stellen van ambtenaren | 170 minuten per ambtenaar | 12 minuten per 1.000 inwo | 9/10/11 | 14,5 euro per 1.000 inwo | **260.000 euro** |

Uit tabel 11 blijkt dat de totale eenmalige kosten voor bijscholing van ambtenaren worden geraamd op 260.000 euro.

***ad B. . eenmalige activiteiten per gemeente***

De kosten onder B hebben betrekking op eenmalige activiteiten die voor elke gemeente, ongeacht de gemeentegrootte, aan de orde zijn. Het betreft organisatie en beleidsaanpassing, namelijk de volgende handelingen:

- aanpassing van het zaaksysteem (ICT);

[11] Zie bijlage E voor de gehanteerde tarieven van personeelskosten.

- opstellen van standaardbrieven;
- aanpassing van het handhavingsbeleid Wkb: in het afwegingskader worden afwegingen voor het al dan niet nemen van een ingebruiknamebesluit toegevoegd.

Voor deze activiteiten gaan we er voor de ramingen vanuit dat elke gemeente ze uitvoert, ongeacht of er veel of weinig wordt gebouwd.

Deze eenmalige activiteiten kunnen door de gemeente zelf worden uitgevoerd, met eigen personeel, of worden uitbesteed. Er is daarom sprake van personeelskosten en zogenaamde 'out-of-pocket'-kosten (op factuur te betalen kosten).
Per gemeente blijkt het verschillend in hoeverre eenmalige activiteiten door eigen personeel worden uitgevoerd, en in hoeverre deze taken worden uitbesteed. Dit loopt uiteen van alles zelf uitvoeren (en daardoor geen out-of-pocketkosten maken) tot alles uitbesteden (en daarom geen eigen personeel inzetten). Aparte posten 'personeelskosten' en 'out-of-pocketkosten' zeggen daarom niet zoveel. Voor de kostenraming zijn daarom op het niveau van responsgemeenten de geraamde personeelskosten en out-of-pocketkosten samengenomen en zijn de totale kosten in euro's geraamd.

De gemiddelde kosten in euro's zijn vervolgens gebruikt als basis voor de ophoging naar de totale kosten in Nederland. Hiertoe zijn de gemiddelde kosten vermenigvuldigd met het aantal Nederlandse gemeenten 342 gemeenten op 1 januari 2024).

**Tabel 12. Raming tijd en kosten eenmalige activiteiten: aanpassing zaaksysteem, standaardbrieven, beleid**

| *Activiteit* | *Personele inzet per gemeente* | *Salarisschaal* | *Out-of-pocket-kosten per gemeente* | *Euro per gemeente* | *Euro totaal NL <342 gem>* |
|---|---|---|---|---|---|
| B. Aanpassing zaaksysteem, standaardbrieven, handhavingsbeleid | 0 (indien alles is uitbesteed) – 1.700 minuten per gemeente | 9/10/11 | 0 (indien gemeente alles zelf uitvoert) – 10.000 euro per gemeente | 1.800 euro per gemeente | **615.000 euro** |

Uit tabel 12 valt af te lezen dat de geraamde personele inzet varieert van 0 minuten (hetgeen betekent dat de betreffende gemeenten de eenmalige acties geheel uitbesteden) tot 1.700 minuten (oftewel circa 3,5 dagen). De geraamde out-of-pocketkosten variëren va 0 euro (hetgeen betekent dat de betreffende gemeenten de eenmalige acties geheel zelf uitvoeren) tot 10.000 euro. Op het niveau van elke responsgemeente (met elk weer een andere mix van eigen inzet en uitbesteding) is de geraamde personele inzet omgerekend naar euro's en zijn de out-of-pocketkosten daarbij opgeteld. Zo is een bedrag in euro's berekend per gemeente, dat vervolgens opgehoogd naar alle Nederlandse gemeenten. Uit tabel 11 blijkt dat de totale kosten voor eenmalige activiteiten worden geraamd op 615.000 euro.

***totaaloverzicht eenmalige financiële effecten***

Samenvattend geven we in tabel 12 het overzicht van de geraamde, structurele financiële effecten van de invoering van het ingebruiknamebesluit.

**Tabel 13. Samenvattend overzicht geraamde eenmalige kosten, totaal Nederland (euro)**

| *Activiteit* | *Personele inzet (gemiddelde tijd)* | | *Personele inzet + Out-of-pocketkosten* | *Euro totaal NL* |
|---|---|---|---|---|
| A. Op de hoogte stellen van ambtenaren | 170 minuten per betr. ambtenaar | 12 minuten per 1.000 inwoners | 14,5 euro per 1.000 inwoners | **260.000** |
| B. Aanpassing zaaksysteem, standaardbrieven, handhavingsbeleid | | | 1.800 euro per gemeente | **615.000** |
| **TOTAAL EENMALIGE KOSTEN IGB** | | | | **875.000** |

Uit tabel 13 valt af te lezen dat de eenmalige kosten voor de invoering van het Ingebruiknamebesluit worden geraamd op circa 0,9 miljoen euro.

# 5 Totaaloverzicht financiële effecten

In dit hoofdstuk zijn de hoofduitkomsten samengevat met betrekking tot:

- de geraamde aantallen met betrekking tot het ingebruiknamebesluit;
- de geraamde structurele financiële effecten van het ingebruiknamebesluit;
- de geraamde eenmalige financiële effecten van het ingebruiknamebesluit.

***geraamde aantallen ingebruiknamebesluit***

De landelijk geraamde aantallen projecten laten we eerst zien in een stroomschema in figuur 3, zodat inzichtelijk is welke trajecten incomplete dossiers kunnen afleggen.

**Figuur 3. Geraamde aantallen ingebruiknamebesluit, nieuwbouw en verbouwingen**

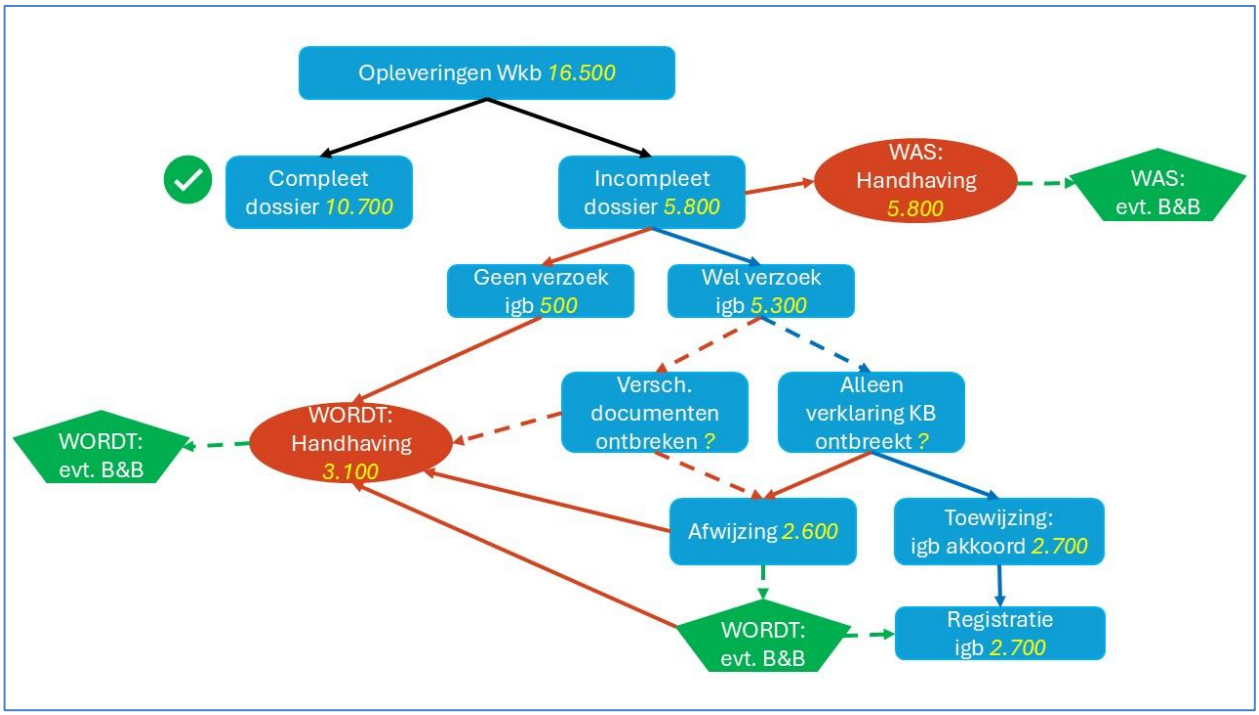


In onderstaande tabel zijn ook de geraamde percentages aangegeven, waarop de absolute aantallen zijn berekend, gegeven het geraamde aantal Wkb-opleveringen (nieuwbouw en verbouwingen) van 16.500.

**Tabel 14. Raming aantallen projecten per jaar, in % van 'opleveringen Wkb' en absoluut**

| *Doorstroming dossiers* | *Percen-tage* | *Aantal* | *Percen-tage* | *Aantal* | *Percen-tage* | *Aantal* | *Handha-ving alsnog (wordt)* | *Hand-having pre-igb (was)* |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Opleveringen Wkb | 100 % | 16.500 | | | | | | |
| Compleet dossier | 65 % | 10.700 | | | | | | |
| Incompleet dossier | 35 % | 5.800 | | | | | | 5.800 |
| Geen verzoek igb | | | 3 % | 500 | | | 500 | |
| Wel verzoek igb | | | 32 % | 5.300 | | | | |
| Niet ontvankelijk / afwijzing | | | | | 16 % | 2.600 | 2.600 | |
| Toewijzing* | | | | | 16 % | 2.700 | | |
| *Handhaving* | | | | | | | *3.100 (19%)* | *5.800 (35%)* |

*) Er worden iets meer toewijzingen (bijna 16,5%) dan afwijzingen (15,6%) geraamd, beide afgerond 16 %. In de geraamde absolute aantallen wordt zichtbaar dat men verwacht iets meer toe te wijzen dan af te wijzen (2.700 versus 2.600).

***geraamde structurele financiële effecten van het ingebruiknamebesluit***

**Tabel 15. Samenvattend overzicht geraamde structurele effecten, totaal Nederland (euro)**

| *Kostenpost* | *Geraamd bedrag (euro)* |
|---|---|
| A: Verplichte handelingen | 1.030.000 |
| B: Optionele handelingen | 160.000 |
| C: Bezwaar en Beroep tegen afwijzing igb | 2.300.000 |
| **D: TOTAAL STRUCTURELE KOSTEN IGB (A+B+C)** | **3.490.000** |
| E:-/- Wegvallende kosten handhaving | 965.000 |
| F:-/- Wegvallende kosten bezwaar en beroep tegen handhavingsbesluit | 2.750.000 |
| **G: TOTAAL WEGVALLENDE KOSTEN VANWEGE IGB (E+F)** | **3.715.000** |
| **H: TOTAAL FINANCIEEL EFFECT VANWEGE IGB (D+G)** | **-/-225.000** |

Per saldo ramen we dat de wegvallende structurele kosten iets hoger zijn (ruim 3,7 miljoen euro, zie G) dan de extra structurele kosten (3,5 miljoen euro, zie D). De raming van het totaal financieel effect vanwege het ingebruiknamebesluit komt uit op een kostenverlaging van circa 225.000 euro per jaar (zie H).

Als maximaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om leges te heffen (dat wil zeggen:100% kostendekking), bedragen de geraamde legesinkomsten circa 1,2 miljoen euro (namelijk voor de kosten onder A + B in tabel 15). Dat leidt dan tot een geraamde structurele kostenverlaging van circa 1,4 miljoen euro.

***geraamde eenmalige financiële effecten van het ingebruiknamebesluit***

**Tabel 16. Samenvattend overzicht geraamde eenmalige kosten, totaal Nederland (euro)**

| *Activiteit* | *Geraamde eenmalige kosten (euro)* |
|---|---|
| A. Op de hoogte stellen van ambtenaren | **260.000** |
| B. Aanpassing zaaksysteem, standaardbrieven, handhavingsbeleid | **615.000** |
| **TOTAAL EENMALIGE KOSTEN IGB** | **875.000** |

In totaal ramen we de eenmalige kosten voor de invoering van het Ingebruiknamebesluit op circa 0,9 miljoen euro.

Concluderend kan worden gesteld, dat – gegeven de ramingen op basis van huidige inzichten en aannames – het ingebruiknamebesluit bij uitrol naar de gehele gevolgklasse 1 een structureel voordeel voor gemeenten met zich meebrengt van circa 225.000 euro per jaar. Daartegenover staan eenmalige kosten van circa 875.000 euro. Dit zou overeenkomen met een ‘terugverdientijd’ van circa 4 jaar.

# Bijlagen

# A Taakveranderingen vanwege Ingebruiknamebesluit

Aanleiding

- Geen verklaring van kwaliteitsborger nadat het bouwwerk gereed is, terwijl het dossier voor het overige compleet is.
- Initiatiefnemer vindt dat gebreken niet herstelbaar zijn of alleen tegen onevenredige (disproportionele) kosten en dat het om minimale afwijkingen (van H4 en H5 Bbl) gaat. Hij verzoekt bevoegd gezag een ingebruiknamebesluit te nemen.

Extra stappen (structureel: telkens terugkerend per geval)

1. Gemeente neemt verzoek tot ingebruiknamebesluit in ontvangst en registreert dat.
2. Gemeente beoordeelt of het verzoek ontvankelijk is.
   Toetspunt (wettelijke voorwaarde): Is dossier compleet met uitzondering van **alleen** de verklaring van de kwaliteitsborger?
3. *Indien nodig (optioneel):* Gemeente vraagt informatie op bij de initiatiefnemer (*optioneel*, omdat het dossier in principe compleet is m.u.v. de verklaring kwaliteitsborger).
4. Gemeente doet onderzoek op basis van schriftelijke stukken.
   Toetspunten (wettelijke voorwaarden):
   - Zijn de afwijkingen inderdaad niet herstelbaar of alleen tegen onevenredige (disproportionele) kosten?
   - Zijn de afwijkingen inderdaad minimaal (H4 en H5 Bbl)?
5. *Optioneel*: Gemeente doet inspectie ter plaatse.
6. Gemeente beoordeelt of wordt voldaan aan de voorwaarden voor ingebruiknamebesluit en hanteert daarbij het eigen afwegingskader.
7. Gemeente neemt binnen een redelijke termijn een besluit:
   a) ingebruiknamebesluit (indien aan voorwaarden is voldaan naar oordeel gemeente), *of*
   b) handhavingsbesluit (indien niet aan voorwaarden is voldaan naar oordeel gemeente).

**NB**. Gedogen of legaliseren (revisievergunning) kan niet onder de Omgevingswet. 100% naleving van de wet vereist dus dat de gemeente een besluit neemt tot hetzij ingebruikname, hetzij handhaven.

*Bezwaar en beroep: optionele stappen bij verzet tegen besluit Bevoegd gezag*

Tegen het besluit van de gemeente is bezwaar en beroep mogelijk. Titel 4.1 Awb is van toepassing.
Het maakt geen verschil of het om bezwaar en beroep tegen een ingebruiknamebesluit of tegen een handhavingsbesluit gaat. De hieronder beschreven stappen zijn niet extra t.o.v. de situatie waarin geen verzoek tot ingebruiknamebesluit is gedaan.

*Bezwaar* door initiatiefnemer of andere belanghebbende, bij de gemeente.

8. Gemeente beoordeelt bezwaar en neemt besluit op bezwaar

*Beroep* door initiatiefnemer of andere belanghebbende tegen besluit op bezwaar, bij de rechtbank.

9. Gemeente voert verweer (verweerschrift).

Rechtbank doet uitspraak.

*Hoger beroep* door initiatiefnemer, andere belanghebbende of gemeente tegen uitspraak rechtbank, bij RvS/afd. Bestuursrechtspraak.

10. Gemeente voert verweer.

Afdeling doet uitspraak.

***Besluit a: in geval van ingebruiknamebesluit***

11. Ingebruiknamebesluit wordt onherroepelijk: gemeente registreert het ingebruiknamebesluit in bouwarchief. Het later toevoegen van dit document is een losse administratieve handeling (in geval de verklaring van de kwaliteitsborger was meegeleverd, was het gehele dossier in een keer geadministreerd) en dus extra.

12. Gemeente meldt het ingebruiknamebesluit in het kader van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb) bij het Kadaster (voor registratie in het BRK-PB[12]) via de portal van het Kadaster.[13]

***Besluit b: in geval van <u>geen</u> ingebruiknamebesluit (en dus handhavingsbesluit)***

Handhavingsbesluit wordt onherroepelijk.
Gemeente gaat over tot daadwerkelijke handhaving (gebrek moet alsnog worden hersteld, en anders last onder bestuursdwang of last onder dwangsom).

<u>Extra eenmalige acties</u>

A. Ambtenaren stellen zich op de hoogte van regels m.b.t. Ingebruiknamebesluit.
B. Aanpassing zaaksysteem, ICT.
C. Opstellen standaardbrieven.
D. Aanpassing geformuleerd handhavingsbeleid Wkb (afwegingskader) met afwegingen voor het al dan niet nemen van een ingebruiknamebesluit.

12 BRK-PB: Basisregistratie Kadaster - Publiekrechtelijke Beperkingenbesluiten.

13 Bij de start van het onderzoek was de beoogde handeling: de gemeente zendt het ingebruiknamebesluit aan de Toe-latingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw (TloKB). Gedurende het onderzoek is door de TloKB aangegeven niet van plan te zijn een register aan te houden van ingebruiknamebesluiten. Het ministerie van BZK heeft aangegeven dat in plaats van melding bij TloKB een melding jn het kader van de Wkpb bij het Kadaster moet worden gedaan.

# B Vragenlijst

In de interviews is gevraagd naar de inschatting van de *tijdsinzet* (en bijbehorende salarisschaal) en de *out-of-pocketkosten* van nieuwe en vervallende activiteiten vanwege de invoering van het ingebruiknamebesluit.

Voorts is gevraagd naar de verwachte aantallen, onderscheiden naar nieuwbouw (sinds 1 januari 2024 onder de Wkb vallend) en verbouwingen (naar verwachting in de nabije toekomst onder de Wkb vallend).

| |
|---|
| **In toekomstige reguliere situatie (structureel): geraamde inzet per verzoek tot ingebruiknamebesluit (zie was-wordtlijst voor beschrijving stappen)** |
| |
| **Stap 1**: Ontvangst en registratie verzoek tot ingebruiknamebesluit |
| **Stap 2**: Beoordeling verzoek op ontvankelijkheid |
| ***Stap 3*** *(optioneel)*: Aanvullende informatie opvragen bij initiatiefnemer |
| **Stap 4**: Onderzoek o.b.v. schriftelijke stukken |
| ***Stap 5*** *(optioneel)*: Inspectie ter plaatse + toelichting in welke gevallen en hoe vaak |
| **Stap 6**: Beoordeling of verzoek voldoet aan de voorwaarden |
| **Stap 7**: Besluit nemen (inclusief bijbehorende werkzaamheden, zoals bekendmaking). Klopt het dat het nemen van *(a) een ingebruiknamebesluit* evenveel tijd kost als *(b) een handhavingsbesluit*? Zo niet, dan graag het verschil toelichten. |
| |
| *In geval van bezwaar en beroep: gemeentelijke kosten per zaak* |
| **Stap 8**: Bezwaar |
| **Stap 9**: Beroep |
| **Stap 10**: Hoger Beroep |
| |
| *In geval van ingebruiknamebesluit (a)* |
| **Stap 11-12**: Registratie ingebruiknamebesluit in bouwarchief en dit zenden naar de TloKB |
| |
| *In geval van geen ingebruiknamebesluit en dus handhavingsbesluit (b)* |
| **Alternatief voor stap 11-12**: Handhavingsactiviteiten als geen ingebruiknamebesluit wordt genomen |
| |
| **Extra eenmalige acties** |
| |
| A. Hoeveel ambtenaren moeten zich op de hoogte stellen? Hoeveel ureninzet per betreffende ambtenaar? |
| |
| B. Aanpassing handhavingsbeleid (afwegingskader). Andere eenmalige aanpassingen? |
| |
| **Geschatte aantallen (per jaar, als de Wkb vol in werking is, zonder overgangsrecht)** |
| |
| *Nieuwbouw* |
| Aantal **opleverdossiers** per jaar (regulier situatie, gemiddeld per jaar) |

| |
|---|
| waarvan incomplete dossiers (%) |
| waarvan uitsluitend zonder verklaring kwaliteitsborger (overigens compleet) (%) |
| Verwacht aantal **verzoeken** ingebruiknamebesluit (bij volle reikwijdte) |
| waarvan in **behandeling** genomen (ontvankelijk) (bij volle reikwijdte) (%) |
| waarvan **daadwerkelijk** ingebruiknamebesluit (bij volle reikwijdte) (%) |
| |
| *Verbouwing** |
| Aantal **opleverdossiers** per jaar (regulier situatie, gemiddeld per jaar) |
| waarvan incomplete dossiers (%) |
| waarvan uitsluitend zonder verklaring kwaliteitsborger (overigens compleet) (%) |
| Verwacht aantal **verzoeken** ingebruiknamebesluit (bij volle reikwijdte) |
| waarvan verzoek ingebruiknamebesluit (bij volle reikwijdte) (%) |
| waarvan daadwerkelijk ingebruiknamebesluit (bij volle reikwijdte) (%) |
| * Verbouwing is (nog) niet van toepassing omdat de Wkb per 1-1-2024 alleen voor gevolgklasse 1 nieuwbouw is ingevoerd. Vooruitlopend op verwachte toepasselijkheid van de Wkb voor gevolgklasse 1 verbouwingen wordt ook naar inschatting van aantallen voor verbouwingen gevraagd. Met gevolgklassen 2 en 3 hoeft geen rekening te worden gehouden bij de geraamde aantallen. |

# C Responsgemeenten

De criteria voor de selectie van de onderzoeksgemeenten waren:

- Spreiding naar grootte, met oververtegenwoordiging van grote gemeenten.
  Reden voor oververtegenwoordiging van grote gemeenten is, dat kleinere gemeenten minder expertise hebben op bouwtaken (door kleinere aantallen en/of door uitbesteding) en dat vooraf wordt verwacht dat een ingebruiknamebesluit zich niet vaak zal voordoen. Voor kleinere gemeenten is het daardoor een nogal hypothetisch onderwerp. Bij grotere gemeenten verwachten we beter onderbouwde informatie op te halen dan bij kleine gemeenten.
- Regionale spreiding.
- Bekendheid met het ingebruiknamebesluit (vooraf gecheckt bij het verzoek om medewerking).

De volgende gemeenten hebben meegewerkt aan het onderzoek:
Ermelo
Noordenveld
Zwolle
Almere
Rotterdam
Amsterdam

# D Tabellen

## D.1.1 Structurele kosten per geval

**Tabel C.1: Raming tijd en kosten per geval van onder leges te brengen handelingen**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Minuten spreiding per geval (outlier)* | *Salarisschaal* | *Euro per geval* |
|---|---|---|---|---|
| Registratie verzoek t/m besluitvorming (1-7) , excl. extra handelingen | 134 | | | 165 |
| Uitgesplitst: | | | | |
| Registratie (1) | 12 | 5 – 20 (30) | 7 | |
| Beoordeling ontvankelijkheid (2) | 12 | 10 – 40 (120) | 9 | |
| Onderzoek o.b.v. schriftelijke stukken (4) | 40 | 30 – 90 (960) | 9/10 | |
| Besluit nemen (6/7) | 70 | 45 – 105 (480) | 9/10 | |
| Registratie besluit (11/12) | 50 | 30 – 120 (360) | 7/8 | 57 |
| **TOTAAL verplichte handelingen** | **184** | | | **222** |
| Optioneel: nadere info opvragen (3) | 40 | 12 – 60 (120) | 9 | 48 |
| Optioneel : inspectie ter plaatse (5) | 120 | 60 – 180 (360) | 9/10 | 151 |
| **TOTAAL incl. optionele handelingen** | **344** | | | **422** |

**Tabel C.2: Raming tijd en kosten per geval van bezwaar en beroep (niet onder leges te brengen handelingen)**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Minuten spreiding per geval (outlier)* | *Salarisschaal* | *Euro per geval* |
|---|---|---|---|---|
| Bezwaar (8) | 700 | 240 – 1.200 (2.100) | 10 | 922 |
| Beroep (9) | 775 | 300 – 1.440 (3.000) | 10 | 1.021 |
| Hoger Beroep (10) | 775 | 300 – 1.440 (3.000) | 10/11 | 1.103 |
| **TOTAAL Bezwaar en beroep** | **2.250** | | | **3.045** |

NB. Bij bezwaar en beroep is de geschatte tijdsbesteding van de responderende kleinere gemeenten hoger dan van de grote gemeenten. De outliers betreffen hier dan ook kleine gemeenten.

**Tabel C.3: Raming tijd en kosten per geval van handhaving indien geen ingebruiknamebesluit wordt genomen (niet onder leges te brengen handelingen)**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Minuten spreiding per geval (outlier)* | *Salarisschaal* | *Euro per geval* |
|---|---|---|---|---|
| Handhavingsactiviteiten als geen ingebruiknamebesluit wordt genomen | 250 | 120 – 450 (1.440) | 10 | 356 |

## D.1.2 Aantallen voor structurele effecten

De inschattingen van responderende gemeenten zijn vooral gebaseerd op verwachtingen ten aanzien van nieuwbouw, omdat de Wkb daarvoor nu als eerste fase is ingevoerd. Voor het onderzoek hebben we – bij gebrek aan concrete indicaties – deze gemiddelde geschatte percentages rechtstreeks doorvertaald naar zowel nieuwbouw als verbouwingen van bestaande bouwwerken.

De raming van aantallen in de tabellen in deze paragraaf hebben dus betrekking op Wkb-opleveringen als de Wkb zal zijn uitgerold over de gehele gevolgklasse 1, dus nieuwbouw en bestaande bouwwerken.

**Tabel C.4: Raming aantallen projecten per jaar in % van Opleveringen Wkb en absoluut**

| *Doorstroming dossiers* | *Percentage* | *Aantal* | *Percentage* | *Aantal* | *Percentage* | *Aantal* | *Handhaving alsnog (wordt)* | *Handhaving pre-igb (was)* |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Opleveringen Wkb | 100 % | 16.500* | | | | | | |
| Compleet dossier | 65 % | 10.700 | | | | | | |
| Incompleet dossier | 35 % | 5.800 | | | | | | 5.800 |
| Geen verzoek igb | | | 3 % | 500 | | | 500 | |
| Wel verzoek igb | | | 32 % | 5.300 | | | | |
| Niet ontvankelijk / afwijzing | | | | | 16 % | 2.600 | 2.600 | |
| Toewijzing** | | | | | 16 % | 2.700 | | |
| *Handhaving* | | | | | | | *3.100 (19%)* | *5.800 (35%)* |

*) Volgens de actueelste raming van het ministerie van BZK zullen er gemiddeld 16.500 Wkb-opleveringen per jaar zijn als de Wkb is ingevoerd voor de gehele gevolgklasse 1, nieuwbouw en verbouwingen.

***) Gemiddeld verwachten respondenten dat 62% van de verzoeken wordt toegewezen; dit loopt uiteen van hoge percentages (100%) bij kleinere gemeenten tot ongeveer de helft bij grote gemeenten in de respons. 62% van de verzoeken komt neer op ruim 16% van de Wkb-opleveringen. Er worden dus iets meer toewijzingen (bijna 16,5%) dan afwijzingen (15,6%) geraamd, beide afgerond 16 %. In de geraamde absolute aantallen wordt zichtbaar dat men verwacht iets meer toe te wijzen dan af te wijzen (2.700 versus 2.600).

**Tabel C.5: Raming aantallen optionele handelingen per jaar in % van 'opleveringen Wkb' en absoluut, op basis van aannames**

| *Optionele handelingen* | *% van verzoeken igb* | *% van Wkb-opleveringen* | *Aantal* |
|---|---|---|---|
| Opvragen aanvullende informatie (stap 3) | 15% | 5% | 800 |
| Inspectie ter plaatse (stap 5) | 15% | 5% | 800 |

**Tabel C.6: Bezwaar en beroep tegen afwijzing ingebruiknamebesluit per jaar, op basis van aannames**

| *Procesonderdeel* | % van relevante zaken (aannames) | % van alle Wkb-opleveringen | Aantal |
|---|---|---|---|
| Bezwaar (stap 8) | 75 % van niet-ontvankelijk/afwijzing | 12 % | 1.900 |
| Beroep (stap 9) | 25 % van bezwaar | 3 % | 500 |
| Hoger Beroep (stap 10) | 5 % van beroep | 0,1 % | 25 |

**Tabel C.7: Bezwaar en beroep tegen handhaving onder huidige regelgeving (geen ingebruiknamebesluit ), per jaar, op basis van aannames**

| *Procesonderdeel* | % van relevante zaken (aannames) | % van alle Wkb-opleveringen | Aantal |
|---|---|---|---|
| Handhaving (incompleet, geen igb) | 32% van Wkb-opleveringen | 32 % | 2.700 |
| Bezwaar | 75 % van handhaving | 12 % | 2.000 |
| Beroep | 25 % van bezwaar | 4 % | 700 |
| Hoger Beroep | 5 % van beroep | 1 % | 150 |

## D.1.3 Raming structurele effecten totaal Nederland

**Tabel C.8: Raming tijd en kosten totaal Nederland van onder leges te brengen handelingen**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Euro gemiddeld per geval* | *Aantal NL* | *Euro NL* |
|---|---|---|---|---|
| Registratie verzoek t/m besluitvorming (1-7) , excl. extra handelingen | 134 | 165 | 5.300 | 875.000 |
| Registratie besluit (11/12) | 50 | 57 | 2.700 | 155.000 |
| **TOTAAL verplichte handelingen** | **184** | **222** | | **1.030.000** |
| Optioneel: nadere info opvragen (3) | 40 | 48 | 800 | 40.000 |
| Optioneel : inspectie ter plaatse (5) | 120 | 151 | 800 | 120.000 |
| **TOTAAL incl. optionele handelingen** | **344** | **422** | | **1.190.000** |

**Tabel C.9: Raming tijd en kosten totaal Nederland van bezwaar en beroep (niet onder leges te brengen handelingen)**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Euro gemiddeld per geval* | *Aantal NL* | *Euro NL* |
|---|---|---|---|---|
| Bezwaar (8) | 700 | 922 | 1.900 | 1.800.000 |
| Beroep (9) | 775 | 1.021 | 500 | 500.000 |
| Hoger Beroep (10) | 775 | 1.103 | 25 | 25.000 |
| **TOTAAL Bezwaar en beroep** | **2.250** | **3.045** | | **2.300.000** |

**Tabel C.10: Raming tijd en kosten totaal Nederland van wegvallende kosten handhaving en bezwaar en beroep**

| *Procesonderdeel* | *Minuten gemiddeld per geval* | *Euro gemiddeld per geval* | *Aantal NL* | *Euro NL* |
|---|---|---|---|---|
| **Handhaving (bij geen ingebruiknamebesluit)** | **250** | **356** | **2.700** | **965.000** |
| ***Bezwaar*** | *700* | *922* | *2.000* | ***1.900.000*** |
| ***Beroep*** | *775* | *1.021* | *700* | ***700.000*** |
| ***Hoger Beroep*** | *775* | *1.103* | *150* | ***150.000*** |
| **Totaal Bezwaar en Beroep** | | | | **2.750.000** |

**Tabel C.11: Samenvattend overzicht geraamde totale structurele financiële effecten, totaal Nederland (euro)**

| *Kostenpost* | *Geraamd bedrag (euro)* |
|---|---|
| Uit leges dekbare kosten, verplichte handelingen | 1.030.000 |
| Uit leges dekbare kosten, optionele handelingen | 160.000 |
| Bezwaar en Beroep tegen afwijzing igb | 2.300.000 |
| **TOTAAL STRUCTURELE KOSTEN IGB** | **3.490.000** |
| -/- Wegvallende kosten handhaving | 965.000 |
| -/- Wegvallende kosten bezwaar en beroep tegen handhavingsbesluit | 2.750.000 |
| **STRUCTUREEL NETTO FINANCIEEL EFFECT IGB** | **-/- 225.000** |

## D.1.4 Eenmalige kosten

**Tabel C.12: Raming tijd en kosten op de hoogte stellen van ambtenaren**

| *Activiteit* | *Minuten gemiddeld per betr. ambtenaar* | *Minuten Spreiding (outlier)* | *Minuten per 1.000 inwoners** | *Salaris-schaal* | *Euro per 1.000 inwoners* | *Euro totaal NL <18 mln inwo>* |
|---|---|---|---|---|---|---|
| A. Op de hoogte stellen van ambtenaren | 170 min. / ambtenaar | 60 – 360 (540) min. / ambtenaar | 12 minuten | 9/10/11 | 14,5 | **260.000** |

*) Het aantal ambtenaren dat zich op de hoogte moet stellen van de nieuwe regels is logischerwijze groter naarmate een gemeente groter is. In de respons komt dat inderdaad naar voren, zij het dat er bij de grootste gemeenten sprake lijkt van onderschatting. Daarom is gecorrigeerd voor deze 'outliers aan de onderkant'.

**Tabel C.13: Raming tijd en kosten aanpassingen in (zaak)systeem, beleid, standaarddocumenten**

| *Activiteit* | *Personele inzet per gemeente* | *Salaris-schaal* | *Out-of-pocket-kosten per gemeente* | *Euro gemiddeld per gemeente (outliers)* | *Euro totaal NL <342 gem>* |
|---|---|---|---|---|---|
| B. Aanpassing handhavingsbeleid en andere eenmalige activiteiten | 0 – 1.700 minuten per gemeente | 9/10/11 | 0 – 10.000 euro per gemeente | 1.800 (500/10.000) | **615.000** |

**Tabel C.14: T Samenvattend overzicht geraamde totale eenmalige kosten (euro)**

| *Activiteit* | *Personele inzet (gemiddelde tijd)* | | *Personele inzet + Out-of-pocketkosten* | *Euro totaal NL* |
|---|---|---|---|---|
| A. Op de hoogte stellen van ambtenaren | 170 minuten per betr. ambtenaar | 12 minuten per 1.000 inwoners | 14,5 euro per 1.000 inwoners | **260.000** |
| B. Aanpassing handhavingsbeleid en andere eenmalige activiteiten | | | 1.800 euro per gemeente | **615.000** |
| **TOTAAL EENMALIGE KOSTEN IGB** | | | | **875.000** |

# E Toegepaste uurtarieven 2024

Voor de omrekening van personele inzet in uren of full time equivalenten is gebruik gemaakt van de cijfers in onderstaande tabel. Deze is gebaseerd op de salarisschalen op 1 januari 2024 conform de CAO Gemeenten 2024-2025. Er is gebruik gemaakt van dezelfde uitgangspunten voor de berekening van overhead en werkgeverslasten als in de Financiële effectentoetsen stelselherziening Omgevingsrecht, destijds opgesteld door SIRA Consulting.[14]

**Tabel D.17: Overheidstarieven gemeenten per 1-1-2024, op basis van CAO Gemeenten 2024-2025 (euro)**

| *Schaal* | *Gemiddeld bruto maand-salaris* | *Overhead* | *Toeslagen* | *Totale bruto maandelijkse kosten ex BTW* | *Totale jaar-lijkse kosten* | *Uurtarief ex BTW* |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 6 | 2.943 | 1443 | 1.618 | 6.004 | 2.943 | 53 |
| 7 | 3.225 | 1581 | 1.774 | 6.580 | 3.225 | 58 |
| 8 | 3.629 | 1780 | 1.996 | 7.405 | 3.629 | 65 |
| 9 | 4.035 | 1978 | 2.219 | 8.232 | 4.035 | 72 |
| 10 | 4.403 | 2159 | 2.421 | 8.983 | 4.403 | 79 |
| 10A | 4.761 | 2334 | 2.618 | 9.713 | 4.761 | 85 |
| 11 | 5.108 | 2504 | 2.809 | 10.421 | 5.108 | 92 |
| 11A | 5.501 | 2697 | 3.025 | 11.223 | 5.501 | 99 |
| 12 | 5.894 | 2890 | 3.242 | 12.026 | 5.894 | 106 |

Gehanteerde uitgangspunten:

- Overhead: 32,90% (op basis van onderzoek Berenschot onder 92 gemeenten);
- DPU (direct productieve uren) bij een werkweek van 36 uur: 1.364 (op basis van Handleiding overheidstarieven 2024);
- Toeslagen: 55% (op basis van onderzoek Sira).\

[14] SIRA Consulting, Onderzoek financiële effecten Omgevingswet, 19 mei 2014. Zie pag. 93/94, Bijlage III. Toelichting gehanteerde tarieven voor overheden.